

11. การออมเพื่อการชราภาพ

จากข้อค้นพบดังที่รายงานไปในบทที่ 6 ว่า ในจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด มีผู้กังวลต่อชีวิตยามชราภาพมากกว่าร้อยละ 50 โดยที่ตอบว่ามีความกังวลใจเล็กน้อยมีร้อยละ 33.9 และมีความกังวลใจมากร้อยละ 20.9 ขณะที่จำนวนผู้ที่ไม่มีความกังวลใจเลยมีถึงร้อยละ 44.9 ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของขนาดของครอบครัวที่มีแนวโน้มเล็กลง การเกื้อหนุนภายในครอบครัวที่มีบทบาทน้อยลง รวมไปถึงมีแนวโน้มของการอยู่โดยลำพังมากขึ้น การออมเพื่อการชราภาพเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการลดความกังวลใจดังกล่าว การออมเพื่อการชราภาพนั้นเป็นการออมเพื่อวัตถุประสงค์ตามวงจรชีวิตประเภทหนึ่ง เนื่องจากยามชราภาพนั้นความสามารถการทำงานอาจจะลดลงจนหารายได้ไม่ได้ หรือระบบการเกษียณอายุอาจจะทำให้ความต่อเนื่องของการได้มาซึ่งรายได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการออมเพื่อยามชราภาพนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้มีงานทำไม่ว่าจะเป็นแรงงานในระบบหรือแรงงานนอกระบบ เนื้อหาของบทนี้จะพิจารณาในประเด็นที่ว่า ผู้มีงานทำที่กังวลใจต่อการใช้ชีวิตยามชราภาพออมเพื่อตนเองได้หรือไม่ อย่างไร ระดับรายได้ที่ผู้มีงานทำต้องการยามชราภาพ และรูปแบบการออมเพื่อการชราภาพในปัจจุบัน

11.1 ความกังวลต่อการดำรงชีวิตยามชราภาพกับการออม

เมื่อพิจารณาความกังวลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตยามชราภาพ และการประเมินตนเองในการออมของผู้มีงานทำ พบว่า มีความแตกต่างในเรื่องของการประเมินตนเองในการออมระหว่างกลุ่มอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในกลุ่มที่ตอบว่ามีความกังวลใจมากนั้นมีสัดส่วนของผู้ออมไม่ได้ (รวมออมได้แต่ไม่ออม ใช้หมดพอดี และไม่พอใช้ต้องกู้เพิ่ม) มากกว่าผู้ที่ตอบว่าออมได้ ขณะเดียวกัน ในกลุ่มที่ตอบว่ามีความกังวลใจน้อยหรือไม่กังวลใจเลยนั้นมีสัดส่วนของผู้ออมได้มากกว่าผู้ที่ตอบว่าออมไม่ได้ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่กังวลใจเลยนั้น สัดส่วนของผู้ที่ออมได้จะสูงที่สุด

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีความกังวลใจในแต่ละระดับเป็นกลุ่มที่มีการประเมินตนเองในการออมได้ในสัดส่วนที่สูง อย่างไรก็ตามพบว่าในกลุ่มของผู้ที่มีความกังวลใจมากก็มีสัดส่วนของผู้ที่ใช้เงินหมดพอดีกับผู้ที่ต้องกู้ยืมเงินเพิ่มเป็นสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 31.7 และ 20.6) เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่กังวลใจน้อยและไม่กังวลใจเลยก็มีสัดส่วนของการใช้เงินหมดพอดีอยู่ถึงร้อยละ 26.6 กับ 24.3 ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่สูงอยู่พอสมควร ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 11-

1

ข้อค้นพบ 11.1 - ความกังวลต่อการดำรงชีวิตยามชราภาพกับความสามารถในการออม

- เมื่อพิจารณาความกังวลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตยามชราภาพ และความสามารถในการออมของผู้มีงานทำ พบว่าคนที่กังวลมากส่วนใหญ่คือผู้ที่ออมไม่ได้ ในขณะที่เดียวกัน ผู้ที่กังวลใจน้อยหรือไม่กังวลใจเลยคือผู้ที่เก็บออมได้มาก ประมาณหนึ่งในสามของผู้มีงานทำมีแนวโน้มต้องการรายได้หลังเกษียณในจำนวนที่มากกว่ารายได้ในปัจจุบันของตนเองเมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มอายุเท่ากัน

ตารางที่ 11-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	การประเมินตนเองในการออม				รวม (จำนวน)
	ออมได้	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
<u>ความกังวลใจในยามชราภาพ</u>					
กังวลใจมาก	45.1	2.6	31.7	20.6	100.0 (417)
กังวลใจน้อย	62.9	2.6	26.6	7.8	100.0 (680)
ไม่กังวลใจเลย	67.4	3.5	24.3	4.8	100.0 (905)
รวม	61.2	3.0	26.6	9.1	100.0 (2,002)
$\chi^2 = 244.678$			P-value = 0.000		

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

11.2 ระดับรายได้ที่ผู้มีงานทำต้องการยามชราภาพ

จากการศึกษารายได้ที่ต้องการในยามชราภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการรายได้ในยามชราภาพเฉลี่ยเป็นเงิน 8,690 บาท โดยในจำนวนนี้ต้องการเงินต่ำกว่า 5,000 บาท ในสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 44.8 รองลงมาคือ 5,000-9,999 บาท (ร้อยละ 24.5) กลุ่มที่ต้องการเงินตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไปมีอยู่ร้อยละ 17.0 และ 10,000-14,999 บาท มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 13.5 ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับรายได้ที่ต้องการยามในชราภาพ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าสัดส่วนของผู้ออมได้จะเพิ่มขึ้นตามความต้องการรายได้ที่ต้องการในยามชราภาพ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ต้องการรายได้ยามชราภาพ 15,000 บาทขึ้นไป มีสัดส่วนของผู้ที่ออมได้สูงที่สุดร้อยละ 76.3 ข้อมูลเพิ่มเติมแสดงในตารางที่ 11-3

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลัก จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความต้องการรายได้ในยามชราภาพมากกว่าร้อยละ 100 ของรายได้ที่ตนเองสามารถหาได้ในปัจจุบัน โดยในตารางที่ 11-4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอายุมีสัดส่วนของผู้ที่ต้องการรายได้ในอนาคตสูงกว่าร้อยละ 100 เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด

หากเปรียบเทียบความต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลัก จำแนกตามการประเมินตนเองในการออม ซึ่งผู้วิจัยมีความต้องการนำเสนอให้เห็นข้อมูลอย่างชัดเจน จึงนำเสนอผลการศึกษาแยกเป็นรายอายุดังนี้ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-29 ปี พบว่าไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะออมได้หรือไม่ได้ ก็มีความต้องการรายได้ในยามชราภาพมากกว่ารายได้ที่สามารถหาได้ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่ไม่มีเงินพอใช้จ่าย ต้องกู้ยืมเพิ่ม มีสัดส่วนของผู้ที่ต้องการรายได้ยามชราภาพมากกว่าร้อยละ 100 เมื่อเทียบกับรายได้ในปัจจุบัน อยู่ถึงร้อยละ 55.6 อย่างไรก็ดีในกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 30-59 ปี พบว่าผลการศึกษาเป็นไปในทางเดียวกับข้อมูลที่นำเสนอไว้ข้างต้น อย่างไรก็ดีพบว่าในกลุ่มที่ไม่เก็บออม แม้จะมีความสามารถที่จะออมได้ มักจะมีสัดส่วนของผู้ที่ต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลัก ไม่เกินร้อยละ 50 อยู่ในสัดส่วนที่สูงเช่นกัน (ข้อมูลโดยละเอียดแสดงในตารางที่ 11-4)

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ผู้มีงานทำมีแนวโน้มต้องการรายได้หลังเกษียณในสัดส่วนที่มากกว่ารายได้ในปัจจุบันของตนเองเมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มอายุเท่ากัน แต่ขณะเดียวกันก็พบว่า ผู้มีงานทำจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถจะเก็บออมได้แม้จะมีความต้องการรายได้ยามชราภาพสูงก็ตาม

ตารางที่ 11-2 การกระจายความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ที่ต้องการยามชราภาพ

รายได้ที่ต้องการยามชราภาพ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท		898	44.3
5,000–9,999 บาท		496	24.5
10,000–14,999 บาท		273	13.5
15,000 บาทขึ้นไป		345	17.0
ไม่ตอบ		16	0.8
รวม		2,028	100.0
ค่าเฉลี่ย (บาท)		8,690	
ค่าต่ำสุด (บาท)	0 บาท	ค่าสูงสุด (บาท)	300,000

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 11-3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองในการออมกับตัวแปรต่างๆ

รายได้ที่ต้องการยามชราภาพ	การประเมินตนเองในการออม				รวม (จำนวน)
	ออมได้ ออมได้ แต่ไม่ออม	ออมได้ แต่ไม่ออม	ใช้หมด พอดี	ไม่พอใช้ ต้องกู้เพิ่ม	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	52.9	2.6	32.3	12.2	100.0 (886)
5,000 – 9,999 บาท	63.6	3.0	26.1	7.3	100.0 (495)
10,000 – 14,999 บาท	65.2	3.3	24.1	7.4	100.0 (270)
15,000 บาทขึ้นไป	76.3	3.8	15.2	4.7	100.0 (342)
รวม	61.3	3.0	26.7	9.0	100.0 (1,993)
	$\chi^2 = 72.605$		P-value = 0.000		

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 11-4 ร้อยละของความต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลักจำแนกตามตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	ร้อยละของความต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลัก											
	0-10%	11-20%	21-30%	31-40%	41-50%	51-60%	61-70%	71-80%	81-90%	91-100%	มากกว่า 100%	รวม (จำนวน)
อายุ												
20-29 ปี	4.6	4.9	7.0	9.4	6.4	6.4	5.5	5.5	6.7	10.3	<u>33.4</u>	100.0 (329)
30-39 ปี	5.1	8.5	6.6	8.8	8.5	6.5	5.4	4.4	5.3	8.3	<u>32.6</u>	100.0 (589)
40-49 ปี	10.0	8.6	5.4	7.9	8.1	4.2	4.9	4.6	5.6	10.3	<u>30.5</u>	100.0 (571)
50-59 ปี	3.6	7.2	7.8	5.4	10.5	4.8	8.7	6.0	4.5	10.2	<u>31.4</u>	100.0 (334)
60 ปีขึ้นไป	8.7	5.1	5.1	9.4	6.5	2.2	7.2	3.6	2.2	10.9	<u>39.1</u>	100.0 (138)
รวม	6.4	7.4	6.4	8.1	8.2	5.2	6.0	4.8	5.3	9.7	<u>32.4</u>	100.0 (1,961)
การประเมินตนเองในการออม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอายุ 20-29 ปี)												
เก็บออมได้	4.3	5.5	5.9	9.0	7.4	7.8	4.3	5.1	7.4	9.0	<u>34.4</u>	100.0 (256)
ออมได้แต่ไม่เก็บออม	0.0	0.0	12.5	<u>25.0</u>	0.0	0.0	0.0	12.5	0.0	<u>25.0</u>	<u>25.0</u>	100.0 (8)
ใช้หมดพอดี	5.6	3.7	11.1	11.1	1.9	1.9	9.3	7.4	5.6	14.8	<u>27.8</u>	100.0 (54)
ไม่พอใช้จ่ายต้องกู้เพิ่ม	11.1	0.0	0.0	0.0	11.1	.0	11.1	0.0	0.0	11.1	<u>55.6</u>	100.0 (9)
รวม	4.6	4.9	6.7	9.5	6.4	6.4	5.2	5.5	6.7	10.4	<u>33.6</u>	100.0 (327)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 11-4 ร้อยละของความต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลักจำแนกตามตัวแปรต่างๆ (ต่อ)

ตัวแปร	ร้อยละของความต้องการรายได้ในยามชราภาพเทียบกับรายได้ในการประกอบอาชีพหลัก											รวม (จำนวน)
	0-10%	11-20%	21-30%	31-40%	41-50%	51-60%	61-70%	71-80%	81-90%	91-100%	มากกว่า 100%	
การประเมินตนเองในการออม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอายุ 30-39 ปี)												
เก็บออมได้	5.8	9.3	8.0	8.8	7.8	5.0	6.3	4.3	5.0	9.3	30.6	100.0 (399)
ออมได้แต่ไม่เก็บออม	25.0	5.0	5.0	20.0	5.0	0.0	5.0	5.0	5.0	0.0	25.0	100.0 (20)
ใช้หมดพอดี	0.0	7.8	3.1	6.3	13.3	11.7	1.6	4.7	4.7	8.6	38.3	100.0 (128)
ไม่พอใช้จ่ายต้องกู้เพิ่ม	5.4	5.4	2.7	13.5	0.0	5.4	8.1	5.4	10.8	2.7	40.5	100.0 (37)
รวม	5.1	8.6	6.5	8.9	8.4	6.3	5.3	4.5	5.3	8.4	32.7	100.0 (584)
การประเมินตนเองในการออม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอายุ 40-49 ปี)												
เก็บออมได้	12.9	9.3	5.7	7.2	6.6	5.1	5.7	3.9	5.7	11.1	26.7	100.0 (333)
ออมได้แต่ไม่เก็บออม	5.6	5.6	0.0	22.2	16.7	0.0	0.0	11.1	11.1	11.1	16.7	100.0 (18)
ใช้หมดพอดี	7.4	7.4	6.0	9.4	10.1	3.4	4.0	3.4	4.7	7.4	36.9	100.0 (149)
ไม่พอใช้จ่ายต้องกู้เพิ่ม	3.2	7.9	4.8	4.8	9.5	3.2	1.6	6.3	6.3	12.7	39.7	100.0 (63)
รวม	10.1	8.5	5.5	8.0	8.2	4.3	4.6	4.3	5.7	10.3	30.6	100.0 (563)
การประเมินตนเองในการออม (พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอายุ 50-59 ปี)												
เก็บออมได้	4.3	10.6	8.1	8.7	9.3	3.1	8.7	8.1	5.0	8.7	25.5	100.0 (161)
ออมได้แต่ไม่เก็บออม	33.3	.0	22.2	.0	11.1	.0	11.1	.0	11.1	.0	11.1	100.0 (9)
ใช้หมดพอดี	1.7	3.4	8.5	1.7	13.6	3.4	10.2	2.5	4.2	14.4	36.4	100.0 (118)
ไม่พอใช้จ่ายต้องกู้เพิ่ม	.0	4.5	2.3	4.5	6.8	15.9	2.3	9.1	2.3	6.8	45.5	100.0 (44)
รวม	3.6	6.9	7.8	5.4	10.5	4.8	8.4	6.0	4.5	10.2	31.6	100.0 (332)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

11.3 รูปแบบการออมเพื่อการชราภาพ

11.3.1 การออมภาคสมัครใจ

ในปัจจุบันมีเครื่องมือทางการเงินเพื่อการออมสำหรับยามชราภาพโดยตรง เช่น การซื้อหน่วยลงทุนกับกองทุนเปิดเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund) การออมโดยการซื้อประกันชีวิต เป็นต้น พบว่ารูปแบบการเก็บออมเงินเพื่อยามชราภาพนั้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ไม่ได้ออมเงินแบบผูกพันระยะยาวในสัดส่วนที่สูงที่สุด (ร้อยละ 63.0) รองลงมาคือออมเงินแบบประกันชีวิตประเภทสะสมทรัพย์ (ร้อยละ 29.3) และออมในกองทุนการเลี้ยงชีพ (RMF) เพียงร้อยละ 1.2

ตารางที่ 11-5 การกระจายความถี่และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาระในการออม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบการเก็บออมเงินเพื่อยามชราภาพ		
ประกันชีวิตประเภทสะสมทรัพย์	594	29.3
กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)	24	1.2
ไม่ได้ออมเงินแบบผูกพันระยะยาว	1,278	63.0
ทั้งประกันชีวิตประเภทสะสมทรัพย์และกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)	5	0.2
ไม่ตอบ	127	6.3
รวม	2,028	100.0

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

11.3.2 การออมภาคบังคับ

ในความเป็นจริง หากพิจารณาสภาพการทำงานและ/หรืออาชีพของผู้มีงานทำ จะเห็นได้ว่า มีผู้มีงานทำกลุ่มหนึ่งมีหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพอย่างเป็นทางการ (เรียกว่าแรงงานในระบบ) ซึ่งผู้มีงานทำจำนวนหนึ่งจะต้องถูกบังคับออมหรือจ่ายเงินสมทบในระยะยาวเพื่อเป็นเงื่อนไขในการรับเงินบำนาญยามเกษียณ ระบบต่าง ๆ นั้นได้แก่ สิทธิประโยชน์ชราภาพของกองทุนประกันสังคม เงินจากกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เงินบำนาญจากกองทุนสงเคราะห์ครูและครูใหญ่โรงเรียนเอกชน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น ในภาพรวมแล้วพบว่า ผู้มีงานทำในระบบส่วนใหญ่อยู่ในระบบของกองทุนประกันสังคม รองลงมาได้แก่ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ส่วนแรงงานในระบบที่ไม่ปรากฏในที่นี้รับเฉพาะเงินบำนาญข้าราชการแบบเดิม หรือรับเงินบำนาญจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะพนักงานส่วนท้องถิ่น โดยไม่ต้องออมเงินบางส่วนเองหรือไม่ต้องจ่ายเงินสมทบใดๆ

ตารางที่ 11-6 ประเภทของการออมเพื่อการชราภาพจำแนกตามประเภทแรงงาน

ประเภทของการจ่ายเงินผูกพันระยะยาว	ร้อยละและจำนวนแรงงาน	
	ในระบบ (776 คน)	นอกระบบ (1,252 คน)
กบข. (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ)	23.06 (179)	
กองทุนประกันสังคม (สิทธิประโยชน์ชราภาพ)	45.87 (356)	ไม่มี
กองทุนสงเคราะห์ครูและครูใหญ่โรงเรียนเอกชน	1.15 (9)	
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (รัฐวิสาหกิจ)	3.09 (24)	
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ)	1.80 (14)	0.08 (1)
ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์	36.98 (287)	24.52 (307)
กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)	2.58 (20)	0.32 (4)
ทั้งประกันชีวิตและ RMF	0.64 (5)	0.00 (0)
สหกรณ์ออมทรัพย์	27.19 (211)	6.47 (81)
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	8.63 (67)	18.45 (231)
รูปแบบอื่นๆ (ฌาปนกิจสงเคราะห์)	9.02 (70)	12.54 (157)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

หากพิจารณาในรายกลุ่มสถานภาพการทำงาน เพื่อให้เห็นทั้งการออมเพื่อการชราภาพในภาคบังคับและภาคสมัครใจ จะเห็นได้ว่า กลุ่มแรงงานในระบบซึ่งมีมาตรการภาคบังคับรองรับอยู่แล้ว ดังเช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนประกันสังคม เป็นต้น เป็นผู้ที่ออมเงินระยะยาวเพื่อการชราภาพกับบริษัทประกันหรือสถาบันการเงินภาคเอกชนในสัดส่วนที่มากกว่า และมีแนวโน้มการสร้างหลักประกันเพื่อยามชราภาพหลากหลายรูปแบบมากกว่า กล่าวคือ ร้อยละ 36.98 ของแรงงานในระบบจะมีประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ขณะที่ในส่วนของกลุ่มแรงงานนอกระบบมีเพียงร้อยละ 24.52 เช่นเดียวกัน ผู้มีงานทำในกลุ่มแรงงานในระบบที่ซื้อหน่วยลงทุนจากกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (ร้อยละ 2.58) มีสัดส่วนมากกว่าในกลุ่มแรงงานนอกระบบ (ร้อยละ 0.32) อีกทั้งพบว่า ผู้มีงานทำในกลุ่มแรงงานในระบบที่ซื้อทั้งหน่วยลงทุนจากกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพและประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ก็มีสัดส่วนมากกว่า นอกจากนั้นแล้ว ผู้มีงานทำในกลุ่มแรงงานในระบบที่ออมเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ (ร้อยละ 27.19) มีสัดส่วนมากกว่าในกลุ่มแรงงานนอกระบบ (ร้อยละ 6.47)

ทั้งนี้ทั้งนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวมิได้ละเลยข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้มีงานทำในกลุ่มแรงงานนอกระบบเพิกเฉยต่อการวางแผนเพื่อการชราภาพ พบว่า ผู้มีงานทำในกลุ่มแรงงานนอกระบบออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ (ร้อยละ 18.45) มีสัดส่วนมากกว่าในกลุ่มแรงงานในระบบ (ร้อยละ 8.63) นอกจากนั้น กลุ่มแรงงานนอกระบบยังมีการออมเงินเพื่อการฌาปนกิจสงเคราะห์อีกด้วย แต่เงินในส่วนนี้ใช้เพื่อการจัดการงานศพของตนเองหรือเพื่อการดำรงชีวิตของครอบครัวที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่ได้เพื่อการชราภาพของตนเองแต่อย่างใด

ตารางที่ 11-7 รูปแบบการออมตามที่ตั้งครัวเรือน กลุ่มอายุ และชั้นรายได้

ตัวแปร	รูปแบบการออม			รวม
	ประกันชีวิตแบบ	สหกรณ์	กลุ่มสัจจะ	(จำนวน)
	สะสมทรัพย์	ออมทรัพย์	ออมทรัพย์	
ที่ตั้งครัวเรือน				
ในเขตเทศบาล	60.1	28.0	11.9	100.0 (353)
นอกเขตเทศบาล	46.0	23.2	30.8	100.0 (831)
รวม	50.2	24.7	25.2	100.0 (1,184)
อายุ				
20 – 29 ปี	64.1	19.5	16.4	100.0 (128)
30 – 39 ปี	51.5	26.0	22.5	100.0 (365)
40 – 49 ปี	46.4	25.2	28.4	100.0 (405)
50 – 59 ปี	48.7	25.9	25.4	100.0 (228)
60 ปี ขึ้นไป	42.1	19.3	38.6	100.0 (57)
รวม	50.1	24.7	25.2	100.0 (1,183)
รายได้ในการประกอบอาชีพหลัก				
ต่ำกว่า 3,000 บาท	37.5	16.7	45.8	100.0 (144)
3,000-4,999 บาท	37.2	12.4	50.4	100.0 (129)
5,000-9,999 บาท	52.5	21.0	26.6	100.0 (305)
10,000-14,999 บาท	54.4	32.2	13.5	100.0 (171)
15,000-19,999 บาท	47.7	35.5	16.8	100.0 (107)
20,000-24,999 บาท	53.6	38.2	8.2	100.0 (110)
25,000-49,999 บาท	57.4	31.2	11.3	100.0 (141)
50,000-99,999 บาท	82.4	11.8	5.9	100.0 (34)
100,000-199,999 บาท	83.3	0.0	16.7	100.0 (6)
200,000 บาทขึ้นไป	100.0	0.0	0.0	100.0 (5)
รวม	50.7	24.9	24.4	100.0 (1,152)

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

นอกจากนี้ หากพิจารณารูปแบบการออมเพื่อการชราภาพประเภทต่างๆ รายที่ตั้งครัวเรือน กลุ่มอายุ และชั้นรายได้ ดังตารางที่ 11-7 พบว่า ผู้มีงานทำในเมืองจะมีสัดส่วนของผู้ออมเงินโดยการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มากกว่า ผู้มีงานทำในเขตชนบทจะมีสัดส่วนของผู้ออมเงินโดยออมกับกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่มากกว่า ในรายอายุ กลุ่มผู้มีงานทำอายุน้อยจะมีแนวโน้มซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ในสัดส่วนมากกว่ากลุ่มผู้มีงานทำที่อายุมากกว่า อีกทั้งพบว่า กลุ่มผู้มีงานทำอายุน้อยยังออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มผู้มี

งานทำที่อายุน้อยกว่า ในรายชั้นรายได้ กลุ่มผู้มั่งงานทำที่มีรายได้น้อยมีจำนวนผู้ออมเงินในรูปแบบของประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์น้อยกว่ากลุ่มผู้มั่งงานทำที่มีรายได้มาก ในทางตรงกันข้าม พบว่าการออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในพื้นที่นั้นเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้มั่งงานทำที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มั่งงานทำที่มีรายได้อาจหลักต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท มีจำนวนผู้ที่ออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในพื้นที่สูงถึงประมาณร้อยละ 50

ข้อค้นพบ 11.2 - การออมเงินแบบผูกพันระยะยาวของผู้มั่งงานทำ

- ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ไม่ได้ออมเงินแบบผูกพันระยะยาว (ร้อยละ 63.0) การออมในระยะยาวเกิดขึ้นบ้างผ่านการออมเงินแบบประกันชีวิตประเภทสะสมทรัพย์ (ร้อยละ 29.3)

ข้อค้นพบ 11.3 - การสร้างหลักประกันรายได้ยามชราภาพกับอายุ รายได้ และพื้นที่

- กลุ่มผู้มั่งงานทำอายุน้อยจะมีแนวโน้มซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ในสัดส่วนมากกว่ากลุ่มผู้มั่งงานทำที่อายุมาก ในขณะที่ผู้มั่งงานทำที่มีอายุมากออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
- กลุ่มผู้มั่งงานทำที่มีรายได้มากจะออมเงินในรูปแบบของประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มาก ในขณะที่ผู้มั่งงานทำที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มั่งงานทำที่มีรายได้อาจหลักต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท จะนิยมการออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในพื้นที่
- ผู้มั่งงานทำในเมืองจะมีสัดส่วนของผู้ออมเงินโดยการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มากกว่าผู้มั่งงานทำนอกเมือง ในขณะที่ผู้มั่งงานทำในเขตชนบทจะมีสัดส่วนของผู้ออมเงินโดยออมกับกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่มากกว่าผู้มั่งงานทำในเขตเมือง เนื่องจากในกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่บางแห่งได้จัดให้สวัสดิการด้านบำนาญแก่สมาชิกกลุ่มด้วย

ข้อค้นพบ 11.3 - การสร้างหลักประกันรายได้ยามชราภาพกับอายุ รายได้ และพื้นที่

- กลุ่มผู้มีงานทำอายุน้อยจะมีแนวโน้มซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ในสัดส่วนมากกว่ากลุ่มผู้มีงานทำที่อายุมาก ในขณะที่ผู้มีงานทำที่มีอายุมากออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
- กลุ่มผู้มีงานทำที่มีรายได้มากจะออมเงินในรูปแบบของประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มาก ในขณะที่ผู้มีงานทำที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มีงานทำที่มีรายได้จากอาชีพหลักต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท จะนิยมการออมเงินกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในพื้นที่
- ผู้มีงานทำในเมืองจะมีสัดส่วนของผู้ออมเงินโดยการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มากกว่าผู้มีงานทำนอกเมือง ในขณะที่ผู้มีงานทำในเขตชนบทจะมีสัดส่วนของผู้ออมเงินโดยออมกับกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่มากกว่าผู้มีงานทำในเขตเมือง เนื่องจากในกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่บางแห่งได้จัดให้สวัสดิการด้านบำนาญแก่สมาชิกกลุ่มด้วย